

Kyrk Sanynyň Gizlin Taryhy — Ýigrimi Sekiz Number

Ezekiel Dokuzynjy San

Jeff Pippenger

2026-08-22

Ylhama görä, ylham meselesine gelende, “her bir fakt öz ähmiýetine eýedir,” we “her bir ýörelge öz ähmiýetine eýedir.”

Mukaddes Kitap, adamlaryň şu durmuş üçin ýa-da geljek durmuş üçin taýýarlanylmagy babatda düşünmäge mätäç bolan ähli ýörelgeleri öz içine alýar. Şeýle hem, bu ýörelgelere hemmeler düşüňip biler. Onuň öwredişine gadyr goýýan ruhy bolan hiç kim Mukaddes Kitabyň ýekeje bölegini hem ondan haýsydyr bir peýdaly pikiri alman okap bilmez. Emma Mukaddes Kitabyň iň gymmatly öwredişi aram-aram ýa-da biri-biri bilen baglanyşyksyz öwrenmek arkaly ele salynmaýar. Onuň beýik hakykat ulgamy howlukmaç ýa-da biperwaý okaýjy tarapyndan saýgarylar ýaly görnüşde beýan edilmedikdir. Onuň hazynalarynyň köpüsi ýüzüň astynda örän çuň ýerde ýatyr we olar diňe yhlasly gözleg hem-de üznüksiz tagalla arkaly gazanyp bolýar. Beýik bütewiniň düzümine girýän hakykatlar “ýerden-ýere biraz, ondan-mundan biraz” gözlenip tapylmaly we ýygalmalydyr. Işaya 28:10.

„Şeýlelik bilen içgin öwrenilip we bir ýere jemlenende, olaryň biri-birine doly laýyk gelýändigini ýüze çykar. Her bir Hoş Habar beýlekilerine goşmaça bolup hyzmat edýär, her bir pygamberlik başga biriniň düşündirişi bolýar, her bir hakykat bolsa başga bir hakykanyň ösüşi bolup durýar. Ýewreý düzgün-tertibiniň nyşanlary Hoş Habar arkaly aýdyňlaşdyrylýar. Hudaýyň Sözündäki her bir ýörelgäniň öz orny, her bir hakykanyň bolsa öz degişli manysy bardyr. Şeýle hem, tutuş gurluş öz niýetinde-de, amala aşyrylyşynda-da Öz Awtoru barada şaýatlyk edýär. Şeýle bir gurluşy Çaksiziňkiden başga hiç bir akyl ne göz önüne getirip, ne-de emele getirip bilirdi.“ Education, 123.

Hakykatda, ýewreý dilindäki “ereb boqer” diýen aňlatma Mukaddes Kitapda sekiz gezek duş gelýär. Ol hemişe “agşam we ertir” diýip terjime edilýär, diňe Daniel 8:14-de onuň ýerine “günler” diýip berilýär. Ylham boýunça on dördünji aýat “Adwent ynanjynyň binýady we merkezi sütüni” bolup durýar.

Adwent imanyň hem binýady, hem-de merkezi sütüniniň özi bolan, beýleki ähli ýazgylardan has öňde durýan Mukaddes Ýazgy şu beýanama bolupdy: “Iki mün üç ýüz güne çenli; şondan soň mukaddes ýer tämizlener.” [Danyýel 8:14.] Uly Dawalyşyk, 409.

Şeýlelikde, hakykat şudur: aýatda geçen “günler” şol ýewreý aňlatmasynyň ulanylan ýedi gezekliginiň sekizinjisidir. Şeýle hem, Hudaýyň pygamberlik arkaly King James görnüşiniň terjimeçilerine beren ýolbaşçylygynyň Mukaddes Kitapdaky hadysasy, sekizinjiniň ýediniňkidendigi baradaky Mukaddes Kitapdaky syrly manyny, sekizinji bapdaky iki görnüşiniň birini aňladýan aýat bilen bilkastlaýyn baglanyşdyrdy. Sekizinji bapda “görüň” diýip terjime edilen

sözleriň biri ýewreý sözi “chazon”, beýlekisi bolsa “mareh”-dir. “Mareh” daşky görnüş diýmekdir, we “mareh” görnüşi Mesihni Hudaýyň pygamberlik Sözündäki peýda bolşunyň görnüsidir. Daniel 8:14-däki “mareh” görnüşi Mesihni peýda bolmalydygyny we 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda duýdansyz Öz ybadathanasyna gelmelidigini görkezýär. Bu hakykatlaryň ählisi faktdyr, we olar merkezi sütün bolan aýat bilen baglanyşyklydyr; merkezi sütün bolsa 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda ýerine ýeten bir taglymat ýa-da pygamberlik däldir; hakykat şudur: şol aýat Mesihdir, ýagny merkezi sütündür.

“Şeýle ruhdan düşgünçilik ýagdaýynda bolanymda, aňyma çuňňur täsir eden bir düýş gördüm. Düýşümde köp adamlaryň üýşüp barýan bir ybadathanany gördüm. Diňe şol ybadathanada pena tapanlar wagtyň tamamlanjak pursady gelende halas bolardylar; daşarda galanlaryň hemmesi bolsa ebedilik ýiterdi. Daşardaky köpçülik öz dürli ýollary bilen gidip ýörkäler, ybadathana girýänleri masgaralap, üstünden gülyärdiler we olara bu halaslyk meýilnamasynyň hilegär aldawdygyny, aslynda gaça durmaly hiç bir howpuň ýokdugyny aýdýardylar. Olar hatda käbirlerini diwarlaryň içine howlугyp girmeginiň önüni almak üçin tutup saklaýardylar.”

Meni masgaralamaklaryndan gorkup, köpçülik dargap gidýänçä ýa-da olaryň ünsüni çekmän içeri girip bilýänçäm garaşmak in gowusy diýip oýlandym. Emma olaryň sany azalmagyň ýerine artýardy, men bolsa gijä galmakdan gorkup, öýümden howlukmaç çykdy-da, mähelläniň içinden ýol açyp öňe süýşdüm. Ybadathana ýetmäge bolan aladamda, meni gabap alan mähelläni ne görüpdim, ne-de oňa üns beripdim.

Binanyň içine girenimde, äpet ybadathananyň bir ägirt uly sütün bilen daýanylýandygyny gördüm, we şol sütüne parça-parça edilip, gany akýan bir guzy daňylypdy. Ol ýerde bolan biz bu guzynyň biziň ugrumyza ýyrtylyp, ezilendigini bilýän ýaly görünýärdik. Ybadathana girenleriň hemmesi onuň önüne gelip, günälerini boýun almaly eken. Guzynyň edil ön tarapynda beýgeldilen oturgyçlar bardy, şolarda örän bagtly görünýän bir topar otyrdy. Jennetiň nury olaryň ýüzlerine saçylýan ýaly bolup görünýärdi, we olar Hudaýy wasp edip, şat şükür aýdymalaryny aýdýardylar; bu aýdymlar perişdeleriň sazy ýaly bolup eşidilýärdi. Bular guzynyň önüne gelip, günälerini boýun alan, bagyşlanma alan, we indi şatlykly bir wakanyň bolmagyna begençli garaşyş bilen garaşýanlardy.

“Men binanyň içine girenimden soň hem, üstüme bir gorky indi, we bu adamlaryň önünde özümi peseltmelidigim üçin bir utanç duýgusy geldi; emma öňe gitmäge mejbur edilýän ýaly boldum, we guzu bilen ýüzbe-ýüz bolmak üçin sütüniň daşyndan ýuwaş-ýuwaş ýol alýardym, şonda bir surnaý ses berdi, ybadathana sandyrap gitdi, ýygananan mukaddeslerden ýeniş nidalary göterildi, gorkunç bir ýagtylyk binany nurlandyrdy, soňra bolsa hemme zat goýy garaňkylyga bürendi. Şat adamlar şol ýagtylyk bilen bile bütünleý ýitip gitdiler, men bolsa gijäniň sessiz vahymatynda ýalňyz galdym.

“Men ruhumyň jebri içinde oýandym we düýş göreňdigime özümi zordan ynandyryp bilýärdim. Maňa öz hökümimiň kesgitlenendigi ýaly görünýärdi; Rebbiň Ruhunyň meni terk edendigi we indi hiç haçan yzyna dolanmajakdygy ýaly.” Experience and Teachings, 24, 25.

Biz häzir ybadathana girjekdigimiz we ondan soň günälerimizi boýun alyp, Onuň aklaýyşynyň berekedini gazanjakdygymyz babatda synagdan geçirilýäris. Ybadathana girmäge edilen bu soňky

çagyrys, biziň her birimiziň girmegimiziň öňüni almak üçin päsgelçilikler bilen gurşalandyr; emma biz häzir ikerjiňlensek, “gijäniň sessiz wahşatynda ýeke galdyrylars.” Emma bu meniň ýeke-täk pikirim dälidir.

Maksatlaýyn ähmiýet bu örän möhüm aýata “günler” sözünüň tapawudyny goşmak arkaly berildi; bu söz özi bilen sekiziň ýedidendigini aňladýan pygamberlik tapmajasy getirýär; bu hem ýüz kyrk dört münň möhürleniş döwründäki tigrileriň biridir. Möhürleniş döwründe Mukaddes Kitap pygamberliginiň altynjy patyşalygynyň protestant şahy bilen respublikan şahy ikisi hem sekizinjiniň ýedidendigini aýdýan şol tapmajany ýerine ýetirerler. Ahyrzamanyň başlan wagty bolan 1989-njy ýyldan bäri geçen sekiz prezidentiň arasynda Tramp altynjy patyşalygyň altynjy patyşasy boldy, ikinji möhlete saýlanandan soň bolsa, ýedidendigini aňladýan sekizinji boldy. Birleşen Ştatlaryň 313-nji ýylda Milanyň Permanini gaýtalamak işinde ýüz kyrk dört münň Laodikiýa hereketi ýüz kyrk dört münň Filadelfiýa hereketine öwürüler. Möhürleniş döwri ýekşenbe kanunynda, papalygyň ölüm howply ýarasynyň sagaldylýan ýerinde tamamlanýar, we şeýlelikde ol Ylham on ýedidäki sekizinjiniň ýedidendigini aýdýan tapmajany ýerine ýetirýär. Bir hakykat, bir ýewreýçe söz düzümi arkaly, bir inlis sözi hökmünde görkezilip, ýüz kyrk dört münň möhürleniş döwründe kazyýetiň açylmagyny kesgitleýän aýaty kazyýetiň ýapylmagyny kesgitleýän aýata baglaýar.

Her bir hakykatyň öz orny bar, we Täze Ähtde bir “sanyň” başga bir “san” bilen köpeltilen san gurluşynyň diňe bir aňladylyşy bar, Köne Ähtde bolsa diňe ikisi bardyr. “San gurluşynyň” alfası Gelip çykyş kitabynydyr.

Eger Kain üçin ýedi esse ar alnar bolsa, hakykatdan-da Lamah üçin ýetmiş ýedi esse ar alnar. Gelip çykyş 4:24.

Omega san taýdan gurluşy Matta kitabynydyr.

Soňra Petrus Onuň ýanyna gelip, şeýle diýdi: Ýa Reb, doganym maňa garşy günä edende, men ony näçe gezek bagyşlaýyn? Ýedi gezege çenli bolarmy? Isa oňa diýýär: Men saňa ýedi gezege çenli diýemok, eýsem ýetmiş gezek ýedi gezege çenli. Matta 18:21, 22.

Bu parçalar Mukaddes Kitapta bir sayynyň başga bir san bilen köpeldilmelidigi görkezilýän ilkinji hem-de soňky ýagdaýy aňladýar. Sanlar köp, emma Gelip çykyş kitabynyň alfasynyň we Matta Injiliniň omegasynyň birmeňzeş san gurluşy bardyr, hem-de olar şol bir iki sany «ýedi» we «ýetmiş» sanyny ulanýarlar.

Alfa bilen omeganyň arasynda; orta bölekde, bu san gurluşynyň bar bolan ýeke-täk başga ýeri Lewiler 25-dedir. Ol ýerde iki san “ýedi” we “ýetmiş” däl-de, “ýedi gezek ýedi ýyl”dyr.

Sen özüň üçin ýedi ýyl hepdesini, ýagny ýedi gezek ýedi ýyly sana; şol ýedi ýyl hepdesiniň möhleti seniň üçin kyrk dokuz ýyl bolar. Levililer 25:8.

Ortakaky san gurluşy ýene-de “ýedi” sanyny ulanýar, emma “ýetmiş” sanyny däl. Onuň ýerleşýän bölümi boýun bolmak üçin bereketi, şeýle hem boýun bolmazlyk üçin näleti öz içine alýar. Gullaryň azat edilmeginiň we ýeriň öňki eýelerine gaýtarylmagynyň bereketleri, Levililer

kitabynyň ýigrimi altynjy babynda dört gezek agzalýan ýedi esse nälet bilen garşy goýulýar. Bereket, ýeriň dynç alýan ýyllarynda Rebbiň üpjünçiligini we Ýubileý ýylynda iki esse bereketi öz içine alýardy; ýigrimi altynjy babyň näleti bolsa, bu iki babyň ähtdäki duýduryşynda munuň garşydaşydyr.

Orta sanly gurluş Lewiler 25:8-de görünýär (“ýedi gezek ýedi ýyl”). Ol dessine Lewiler 26-daky dört esse “ýedi gezek” höküm bilen jübütlenýär. Şeýlelikde, orta sanly gurluş hem berekedi, hem näleti aňladýar we Lewiler kitabynda iki esse şaýatlygy emele getirýär. Ýubileýiň ýa berekediniň, ýa-da näletiniň sanly gurluşlary Lamehiň höküminiň hem-de Isanyň synag möhletiniň çäginde kesgitlemeginiň arasynda ýerleşdirilendir. Bu üçüsi bilelikde synag möhletiniň bir çäginde görkezýär; şol möhlet tamamlananda, bir bereketlenen synp we bir näletlenen synp ýüze çykar. Alfa we omega, birinji we üçünji perişdäniň habarlaryny aňladyp, dört ýüz togsany synag möhletiniň nyşany hökmünde kesgitleýär. Bu Ýubileýiň näleti ýa-da berekedi bilen baglanyşdyrylanda, faktlar Hezekieliň on ýedinji Ýubileý aýlawynyň otuzynjy ýylynda ýerleşdirilýändigini görkezýän Hezekiel 1:1-iň öwrenilişine golaýlaşanymyzda möhüm bolýar.

Şol Ýubileý döwri miladydan öňki 573-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda tamamlandy we ol diňe 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabryny däl, eýsem ýakyn wagtda geljek ýekşenbe kanunyny hem öňden nyşanlady. Biz häzir 2026-njy ýylda ýaşarys, bu bolsa ýetmişinji Ýubileý döwriňiň kyrk ýedinji ýylydyr. Bu Ýubileý döwri, Ezekiýeliň otuzynjy ýylda durýan “on ýedinji” Ýubileý döwri arkaly öňden nyşanlanypdyr. Ol ybadathanada durýardy, bu bolsa höküm tamamlananda, edil 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabryndan soň wepaly bolanlar ýaly, iman arkaly Iň Mukaddes Ýere giren ýüz kyrk dört müň adamy aňladýar. Birinji bap, birinji aýatda Ezekiýeliň pygamberlik taryhynda nirededurýandygy baradaky “hakykaty” gözden salmak, öz “ugruňy” ýitirmekdir.

Kebar derýasynyň ýanynda görkezilen Rebbiň şöhratyny göreninden soň, Hezekiýel Daniýel, Işaya we Ýahya ýaly tozana çenli peseldildi. Soňra bu dört mysalyň hemmesi görmejek we eşitmejek ýygnağa habary ýetirmeli bolanlaryň ýaglanşynyň aýratynlyklaryny üpjün edýär.

Hezekiel kitabynda Iýerusalim bilen bagly alty sene bar. Biz öň birinji bap, birinji we ikinji aýatlarda, soňra bolsa kyrkynjy bap, birinji aýatda duş gelyän birinji we soňky senelere garapdyk. Men sekizinji bap, birinji aýatda duş gelyän ikinji senä degip geçdim, emma diňe onuň simwolik beýany babatda, ony Iýerusalimiň gabawy we weýran edilişi bilen baglanyşdyryp kesgitlemedim; tutuş kitap hem şol ok boýunça aýlanýar. Iýerusalim b.e. öň 586/585-nji ýylyň ahyrynda weýran edildi. Hezekiel 33:21-de bolsa Iýerusalimiň ýykylandygy baradaky habary getirýän bir gaçgak gelip ýetýär.

Biziň ýesirligimiziň on ikinji ýylynda, onunjy aýda, aýyň başynjy gününde şeýle boldy: Iýerusalimden gaçyp gutulan bir adam maňa gelip: «Şäher uruldy» diýdi. Rebbiň eli bolsa, gaçyp gutulan ol adam gelmezden öň, agşam maňa inipdi; ol irden maňa gelyänçä, agzymy açypdy; şeýlelikde agzym açyldy we men indi lal däldim. Ezekiel 33:21, 22.

Şäheriň ýykylan on ikinji ýylynda, Ýezekil öz erkine görä gürlemäge şonda azat boldy. Ýezekiliň sekizinji bapdaky görgüsi altynjy ýylda bolupdy; şeýlelikde, bu şäheriň ýykylmagyndan takmynan alty ýyl öňdi.

Altynjy ýylda, altynjy aýda, aýyň başynjy gününde, men öz öýümde otyrkam we Ýahudanyň ýaşululary meniň öňümde oturan wagty, Reb Hudaýyň eli şol ýerde meniň üstüme indi. Ezeziel 8:1.

Indiki ýyl, ýagny ýedinji ýyl, ýaşulular Rebbe ýüzlenip sorag etmek üçin Hezekieli gözlediler.

Ýedinji ýylyň başynjy aýynda, aýyň onunjy günü şeýle boldy: Ysraýylyň ýaşulularynyň käbirleri Rebden soramak üçin gelip, meniň öňümde oturdylar. Ezeziel 20:1.

Soň dokuzynjy ýylda, bir ýarym ýyllyk gabaw başlandy.

Ýene-de dokuzynjy ýylda, onunjy aýda, aýyň onunjy gününde Rebbiň sözi maňa gelip şeýle diýdi: «Eý, ynsan ogly, şu günün adyny, hut şu günün özüni ýazyp goý: Babil patyşasy hut şu gün Ýerusalime garşy ýörişe başlady». Ezeziýel 24:1, 2.

Bu seneleriň her biri ahyrzamanyň belli ýolgörkezijilerini aňladýar, çünki Pawlus gadymy Ysraýylyň dünýäniň ahyrynda ýaşayanlar üçin nusgadygyny aýdýar.

Bularyň hemmesi olar üçin görelde hökmünde bolup geçdi; olar bolsa döwrüň soňlarynyň ýetip gelen bizler üçin duýduryş hökmünde ýazylyr. Şonuň üçin, özüni berk durýaryn diýip hasap edýän adam ýykylyp gitmezligi üçin seresap bolsun. 1 Korinfliler 10:11, 12.

Iýerusalim babatda alada edýän alty senäniň ählisi birinji bap, birinji aýatda berlen ilkinji sene bilen kyrkynjy bap, birinji aýatda duş gelyän soňky senäniň arasynda ýerleşýär. Şol iki sene birinji bapdaky başynjy ýyly, ýagny b.e. öň 592-nji ýyly, hem-de kyrkynjy bapdaky ýigirmi başynjy ýyly, ýagny b.e. öň 573-nji ýyly görkezýär. Setir üstüne setir derejesinde Ezeziýelde Müsür üçin bir setir bar, ol Tir baradaky salgylanmany hem öz içine alýar, we Iýerusalim üçin bir setir bar. Müsüriň setirinde ýedi göni bellik bar (Tir hem goşulanda), Iýerusalimde bolsa alty. Bu iki setir bilen birlikde Ýoşiýanyň setiri we on ýedinji Ýubileý aýlawy hem bar. Şeýle-de bolsa, göni sene berilmezden görkezilen setir dördünji bapda duş gelyär, we dördünji bapdaky şol setir Ezeziýeliň Iň Mukaddes Ýere nazar salanda gören tigirleriniň birnäçesine eýedir. Ol, şeýle hem, birnäçe simwolik hakykatlar bilen hem ýüklenendir.

430

Dört ýüz otuz sany baky ähti aňladýar, we dördünji bapda Ezeziel Reb tarapyndan diri tymsal hökmünde ulanylýar; ol dört ýüz otuz sanyny öz içine alýan bir tymsaldyr.

Sen hem, eý adam ogly, özüňe bir kerpiç al-da, ony öňünde goý, onuň üstüne şäheri, ýagny Iýerusalimi şekillendir. Soňra oňa garşy gabaw gur, oňa garşy gala berkitmesini gur, oňa garşy depäni galdyr; şeýle hem oňa garşy goşuny ýerleşdir we onuň daş-töweregine gabaw döwüjileri goý. Mundan başga-da, özüňe demir saç al-da, ony özüň bilen şäheriň arasynda demir diwar hökmünde goý; ýüzüňi oňa garşy öwür, ol gabaw astynda bolar, sen hem oňa gabaw salarsyň. Bu Ysraýyl öýüne alamat bolar. Sen hem çep ýanyňa ýat-da, Ysraýyl öýüniň günäsini onuň üstüne goý; onuň üstünde ýatjak günleriň sanyna görä olaryň günäsini göterersiň. Çünki Men olaryň günäsiniň ýyllaryny günleriň sany boýunça seniň üstüne goýdum: üç ýüz togsan gün; şeýlelikde sen Ysraýyl öýüniň günäsini göterersiň. Olary

tamamlanyňdan soň, ýene-de sag ýanyňa ýat, we Ýahuda öýüniň günäsini kyrk gün göterersiň: Men saňa her günü bir ýyl edip belledim. Şonuň üçin sen ýüzüňi Iýerusalimiň gabawyna tarap öwürersiň, goluň açyk bolar, we sen oňa garşy pygamberlik edersiň. Ine, Men seni daňarlar bilen daňaryn, we sen gabawyň günlerini tamamlýançaň bir ýanyňdan beýlekisine öwürülip bilmersiň. Ezeziel 4:1–8.

Hezekiel tarapyndan şekillendirilişi ýaly, Iýerusalimiň gabawy bir “alamatdyr”; edil şonuň ýaly-da, milady 66-njy ýylda Sestius tarapyndan Iýerusalime getirilen gabaw hem şeýle bir alamatdyr. Isa Iýerusalimiň weýran edilşini görkezende, Şepagat uýa bize Iýerusalimiň weýran edilmeginiň “göni” berjaý bolşunyň ahyrky günlerde bolýandygyny habar berýär. Nebukadnesar we Sestius tarapyndan wekil edilen iki şaýadyň üstüne gelen weýrançylyk alamaty, gabaw alamatynyň ýekşenbe kanunynyň golaýlap gelmeginiň alamatydygyny görkezýär.

Bir Gün Bir Ýyla Deňdir

Gözden geçirýän parçamyzyň içinde biz ilkinji we ikinji perişdäniň habarlarynyň düýpli hereketinde William Milleriň pygamberlik düşündirişiniň baş düzgünine degişli omega görnüşli Mukaddes Kitap salgysyny hem görýäris. Bir gün bir ýyla deňdir diýen ýörelgäniň alfasy hem omega nyşanydy; çünki bir gün bir ýyla deňdir diýen ýörelgäniň alfasy Sanlar kitabynda onunjy we iň soňky synag hökmünde beýan edilipdi, Ysraýyl bolsa şol synagdan geçip bilmän, netijede kyrk ýyllap çölde sergezdan gezip ýören döwründe çölde ölüm jezasyny öz üstüne getirdi.

Çagalaryňyz kyrk ýyl çölde sergezdan bolarlar we jesetleriňiz çölde ýok bolýança, siziň azgynlyklaryňyzyň jezasyny çekerler. Ýurdy derňän günleriňiziň sany boýunça, ýagny kyrk gün — her gün üçin bir ýyl hasap edilip — günäleriňiziň jezasyny kyrk ýyl çekersiňiz, we siz Meniň wädämi bozandygymy bilersiňiz. Men Reb aýdýaryn: Maňa garşy birleşen bu bütin pis ýygnağa, elbetde, şuny ederin; olar şu çölde heläk bolarlar we şol ýerde ölerler. Sanlar 14:33–35.

Gyzyl deňizden geçiş bilen başlanýan on basgançakly synag döwrüniň soňky pitnesinde “bir gün bir ýyla deň” ýörelgesiniň ýüze çykarylýandygynyň pygamberlik taýdan aňladýan manysy, hem-de şol bir ýörelgäniň Ýerusalem gabawa alnyp, weýran ediljek wagtynda ýene-de ygylan edilýändigini, “gabawyň” “alamat” bolmagynyň ähmiýeti ýaly, biziň seredip geçýän parçamyza düşünilip hem-de ulanylmalydyr.

Iýerusalimiň “gabawy” alamat hökmünde ulanylanda bir ýere jemlenýän taryhy ugur tanalmalydyr, çünki ol, göýä diýeniňde, bir “ok” bolýar we göçme manyda gabawyň alamatyna köp “spisa” berkidilendir. Gabawyň alamaty, mümkin, Hezekiýeldäki iň möhüm parçadyr, we şol alamat Ýahuda taýpasynyň Arslanyna ilki Hezekiýe başda bulaşyklyk bolup görünen zatdan kämillik çykarmaga ýol berýär. Gabawyň “alamaty”, bir gün üçin bir ýyl ýörelgesi we gabaw arkaly bir ýere jemlenýän pygamberlik ugurlary, dört yüz otuzuň baky ähti aňladýandygy nukdaýnazaryndan göz önünde tutulmalydyr.

Ähtname

Soňra Ol Abrama şeýle diýdi: «Anyk bilgin, seniň nesliň özleriniňki bolmadyk bir ýurtda keseki bolup ýaşar, ol ýerdäkylara gulluk ederler; we olar olary dört ýüz ýyl ejir çektirerler». Gelip çykyş 15:13.

Reb, Ybraýym bilen ähti üç basgançakly bir işiň dowamynda baglaşdy, şol üç basgançagyň birinjisi bolsa Ybraýymyň nesilleriniň dört ýüz ýyl Müsürde ýesirlikde boljakdygy baradaky pygamberligi öz içine alýardy. Ikinji basgançakda Ybraýyma sünnet dessury berildi, üçünji basgançak bolsa Moriýa dagynda Yshagyň gurban edilmegidi. Dört ýüz ýyl, Rebbiň saýlanan halky döretmekde we olar bilen äht baglaşmakda eden şol üç basgançagyňyň alfasında görkezildi. Şol saýlanan äht halky biziň eramyzda 34-nji ýylda Stefanyň daşlanmagy bilen Hudaý tarapyndan taşlandy, şondan soň bolsa başga milletlere saýlanan resul Pawlus şol dört ýüz ýyly—dört ýüz otuz ýyl diýip kesgitledi.

Men muny aýdýaryn: Hudaý tarapyndan Mesihde öňünden tassyklanan äht, ondan dört ýüz otuz ýyl soň gelen Kanun tarapyndan ýatyrylyp bilinmez; ol wada güýjüni ýitirmeli däl. Gelip çykyş 3:17.

Ähti aňladýan san dört ýüz otuzdyr, emma ikisiniň hem atlary degişlilikde Ybraýyma we Pawla üýtgedilen Ybram bilen Şawluň iki şaýady dört ýüz otuzyň doly sanyny emele getirýän iki aýratyn döwri görkezýär. Hudaý bir janyň adyny üýtgedende, bu şol jan bilen Hudaýyň arasyndaky äht gatnaşyklarynyň nyşanydyr. Şonuň üçin dört ýüz otuz ýyl, Ybraýymyň dört ýüzi we Pawlyň goşmaça otuzy ýaly, iki aýratyn sanyň goşulmagy bilen emele gelýän jemdyr. Ezekiýel üç ýüz togsan günläp çep gapdalynda, soňra kyrk günläp sag gapdalynda ýatdy; şeýlelikde, jeminiň bary dört ýüz otuz bolan iki sany görkezdi.

Gelip çykyş kitabyň on birinji babynda, tufandan dessine soňra Nimrodyň pitnesi arkaly ýola goýlan ölüm ähti iki ähtiň arasyndaky tapawudy aýdyň görkezýär. Babel diňiniň düzümleri höküm edilip, dargadylmaly bolan, özüni özüň halas et diýen şeytany äht halkyna şaýatlyk edýär. Şol babyň özünde hem, Eberiň dogulmagy bilen ýewreýleriň nesil daragty başlanyp görkezilýär; bu bolsa, Nimrodyň ölüm ähtine garşylykda, ýaşayş ähtini wekilçilik etjek saýlanan halkyň başlangyjyny alamatlandyrýar.

Eber otuzy dört ýyl ýaşap, Pelegi dogurdy; Eber Pelegi dograndan soň dört ýüz otuz ýyl ýaşady, ogullar we gyzlar dogurdy. Peleg otuz ýyl ýaşap, Reuny dogurdy. Gelip çykyş 11:16–18.

Gelip çykyş kitabyň onunjy babynda Eber we Peleg ilkinji gezek agzalýar.

Ebere iki ogul doguldy: biriniň ady Pelegdi; çünki onuň günlerinde ýer bölündi; onuň doganyňyň ady bolsa Joktandy. Gelip çykyş 10:25.

Peleg bölünişi ýa-da ikä bölünmegi aňladýar, we Pelegiň günlerinde äht halkynyň iki topara bölünişi Babel diňiniň taryhy hem-de Nimrodyň pitnesi bilen bellige alynýar. Eber dört ýüz altmyş dört ýyl ýaşady, emma Peleg (bölüniş) doglandan soň ol dört ýüz otuz ýyl ýaşady. Her bir hakykatyň öz degişli manysy bardyr, we dört ýüz otuz — Pawlusuň Ybraýymyň äht pygamberligine degişli edýän sanydyr. Dört ýüz otuz sany Eberiň Peleg doglandan soňky ömri

bilen baglanyşdyrylsa-da, onuň ömrüniň ilkinji otuz dört ýyly “dört we otuz ýyl” diýip beýan edilýär; bu, elbetde, otuz dört ýyldyr, ýöne şol otuz dört ýylyň ýönekeý beýan edilişinde “dört” we “otuz” (430) diýlip okalýar. Şondan soň dört yüz otuz geldi, soňra bolsa Pelegiň ömrüniň ilkinji beýan edilişi “otuz” diýilýär.

Eber “Ýewreý” adynyň köki bolup, äht baglaşylan saýlanan halk bolmaly bolan ýewreýleriň ilkinji gezek agzalmasydyr. Eber “geçip gitmek” diýmegi aňladýar; şeýlelikde ol, Ybraýymyň çagalarynyň Gyzyl deňzinden geçip, Wada berlen ýurda girşi ýaly, ýer yüzünden täze ýere geçýän äht halkyny alamatlandyrýar. Kyrk ýyllyk çölde sergezdanlyk şol geçişe bökdençlik etdi, ýöne kyrk ýylyň ahyrynda olar Iordan derýasyndan geçip, Wada berlen ýurda girdiler; şeýlelikde bu, Hudaýyň halkynyň ahyrky geçişini alamatlandyrdy. Peleg, Ynsanzadyň iki äht halkyna bölünişiginiň ilkinji gezek Nimrodyň diňinde ýüze çykan taryhyny aňladýar. Nimrodyň ölüm ähdiniň nyşany bulaşyklykdyr, ýewreýleriň ýaşayş ähdiniň nyşany bolsa, Peleg arkaly görkezilen bölünişikden öň Eberiň ýaşan dört yüz otuz ýylydyr. Peleg ady nyşanly bir san hakykatyny hem görkezýär, çünki Eberiň dört yüz otuz ýyly iki sana bölünýär, Peleg bolsa dört yüz bilen otuz sanynyň arasyndaky tapawudy aňladýar.

Dört yüz otuz iki bölekden ybaratdyr. Pawlus tarapyndan görkezilen goşmaça otuz ýyl bilen birlikde Ybraýymyň ähtiniň dört yüz ýyly. Hudaýyň halkynyň soňky oýanşyny döretjek bilimiň artmagy Danyýel kitabyň on ikinji babynda şekillendirilýär; şol ýerde ebedi ähtiň iki bölekli nyşany anyk görkezilýär we ol 9/11 aýatlarynda beýan edilýär.

Soňra ol şeýle diýdi: «Ýoluňa dowam et, eý Daniel; çünki bu sözler ahyrzamanyň wagtyna çenli ýapyk we möhürli saklanandyr. Köp adamlar päklenip, ak ediler we synagdan geçiriler; emma erbetler erbetlik ederler; erbetleriň hiç biri düşünmez, ýöne paýhaslylar düşünerler. Gündelik gurbanlygyň aýryljak wagtyndan we weýran ediji nejisligiň ornaşdyryljak pursatyndan başlap, bir mün iki yüz togsan gün bolar». Daniel 12:9–11.

Onunjy aýan edilmegiň netijesinde, onunjy aýatda “päklenjekler, ak ediler we synalyp barlar” diýen sözler bilen görkezilen üç basgançakly synag prosesi emele gelýär, ol hem bir mün iki yüz togsan ýyl bilen baglanyşyklydyr. Bu aýata degişli pioner düşüňjesi şudur: 508-nji ýylda butparazlygyň garşylygynyň aýrylmany, otuz ýyllyk bir prosesi başlatdy; şol proses 538-nji ýylda papalygy Mukaddes Kitap pygamberliginiň başinji patyşalygy hökmünde ornaşdyrmaga alyp bardy, soňra bolsa ol Mukaddes Kitap pygamberliginiň başinji patyşalygy hökmünde bir mün iki yüz altmyş ýyl tamamlanýança, ýagny 1798-nji ýyla çenli höküm sürdi. 508-nji ýyldan 538-nji ýyla çenli bolan şol otuz ýyl, 2 Selaniklilerde Pawlus tarapyndan hem “ilki bilen yüz dönderiş” hökmünde görkezilýär.

2 Selaniklilerde tema butparaz Rim bilen papalyk Rimiň, ýagny pygamberlikdäki degişlilikde dördünji we başinji patyşalyklaryň, özara gatnaşyklarydyr. Selaniklileriň şu babynda William Miller Danyýel kitabyndaky “gündelik” düşüňjesiniň butparaz Rimi aňladýandygyny ýüze çykardy, şeýle hem Miller Danyýeldäki “gündeligiň” hemişe weýrançylygyň ýigrenji zady ýa-da weýrançylygyň ýazygüýji bilen baglanyşykda berilýändigini hem ýüze çykardy. Danyýel kitabyndaky weýrançylygyň ýigrenji zady bilen weýrançylygyň ýazygüýji, degişlilikde, Ylham

kitabýnda Ýahýanyň haýwanyň keşbi we haýwanyň nyşany diýip atlandyryýan zatlaryny aňladýar.

Uilyam Miller özüniň pygamberlik taýdan ulanyşlarynyň köpüsini, belki-de hemmesini, iki sany harap ediji güýji kesgitlemegine esaslandyrdy; olar “gündelik” (butparaz Rim) hökmünde we ikinji harap ediji güýç hökmünde görkezilýär, bu bolsa iki görnüşde beýan edilýär: harapçylygyň etmişi (ybadathana bilen döwletiň birleşmesi), Ýlham kitabýnda — haýwanyň keşbi (papalyk pygamberlik gurluşy) hökmünde, hem-de harapçylygyň nejis zady (güneşe çokunma), Ýlham kitabýnda bolsa — haýwanyň nyşany hökmünde. Milleriň 2 Selaniklilerde Pawlusyň beýanatýndan alan düşüňjesi, Adventizmiň binýatlarynyň nyşany bolan Miller üçin esasy binýatlaýyn düşüňjeleriň biri bolupdy. Pawlus, 2 Selaniklileriň ikinji babynda görkezilen hakykaty söýmeýänleriň berk azgynlyga düşýänlerdigini aýdýar.

Danyýlyň üç aýatynda (Danyýl 12:9–11) ahyrky günlerdäki simwolik düşüňje wagtyň ulanylyşynyň öz içine alyp bilmez, sebäbi 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabryndan bäri pygamberlik wagtynyň ulanylyşy indi güýjünde däl. 9/11 aýatlary otuz ýyl we bir mün iki ýüz altmyş ýyl bolan iki aýratyn döwri aňladýar. Kyrk sany we bir mün iki ýüz altmyş sany ikisi-de pygamberlik çölüniň simwollarydyr we pygamberlik taýdan biri-biriniň ornuna ulanylyp bilner. Şonuň üçin bir mün iki ýüz altmyşa kyrk hökmünde düşünilip bilner, kyrk bolsa dört ýüzüň onlugydyr. 9/11 aýatlary baky ähtiň sanyny simwollaýar; ol dört ýüz (Ybraýym) bilen otuz (Pawlus) baglanyşygynda görkezilýär. “Bir mün iki ýüz altmyş” bilen görkezilen “çöl” “kyrk” bolan “çöl” bilen gabat gelýär, dört bolsa dört ýüzüň onlugydyr. Otuz — otuzdyr. Dört ýüz otuz sany dört ýüze otuz goşulmagy bilen emele gelýär; bu bolsa Hezekiýel kitabynyň dördünji babynda üç ýüz togsanyň kyrka goşulmagy bilen görkezilýär.

On ikinji bapdaky 9/11 baradaky aýatlar bapdaky üç pygamberlik döwrüniň ortasyny görkezýär we olar soňky günlerde açylýan baky ähtiň nyşanydyr. Soňky günlerde dört ýüz otuz sanynyň manysynyň açylmagy Ezekeiliň dördünji babynda amala aşyrylýar.

Yahuda taýpasynyň Arslany indi Hezekiel, Ýahýa, Daniýel we Işaýa bilen bilelikde iman arkaly In Mukaddes Ýere girenler üçin soňky duýduruş habaryny möhürinden açýar. Şol hakykat diňe bir Ysraýylyň kowulyp çykarylanlary hökmünde däl, eýsem ýüz kyrk dört münüň baýdagy hökmünde hem görkezilenleriň ýokary göterilmegi bilen baglanyşykly açylýar. Şol hakykat Ybraýymyň dört ýüz ýyly bilen aňladylan ähtiň, Pawlusyň otuz ýyly bilen aňladylan äht bilen baglanyşykly bolan çäginde ýerleşdirilendir. Şol hakykat Daniýeliň on ikinji babyndaky 9/11 aýatlarynda beýan edilýär; olar Milleritler tarapyndan dogry düşünilen üç simwolik döwrüň ortasyny aňladýar. Daniýeliň on ikinji babynda möhürinden açylýan ortaky 9/11 hakykaty Hezekiýeliň üç ýüz togsan günü we kyrk günü bilen görkezilýär. Şol günler Hezekiele on ýedinji Ýubileý aýlawynyň otuzynjy ýylynda açylýar, we Hezekiel ruhany hökmünde ýüz kyrk dört münüň ruhanylygyny aňladýar; olar üç synagyň ortaky synagyndadyrlar.

Hezekiel, ybadathana synagyň içinde “dördünji aýyň” “başynjy günü” bilen bellige alynýar; bu bolsa Millerçi taryhynda 1844-nji ýylyň 19-njy apreliňdäki ilkinji ruhdan düşmeden başlan we şol ýylyň 22-nji oktyabrynda tamamlanan ýedinji aýlaryň edil ortasyny (“aralyk nokadyny”) görkezýär.

1844-nji ýylyň tomsunda, 2300 gününň tamamlanjakdygy ilkinji gezek çak edilen wagt bilen şol ýylyň güýzüniň arasynda, ýagny olaryň soňra çenli uzalýandygy anyklanan döwriň tam ortasynda, habarnama Mukaddes Ýazgynyň hut öz sözleri bilen yglan edildi: “Ine, Güýew gelýär!” «Uly Jedel», 398.

1844-nji ýylyň 21-nji iýuly ýedi mukaddes aýyň ortasyna gabat gelýärdi, we şol senede Samuel Snow Boston Tabernaklynda özüniň Gijeki Gygyryş baradaky habaryny hödürleýärdi. Şol ýerde ol ilkinji gezek köpçüligiň önündäki çykyşynda “Mukaddes Ýazgynyň hut öz sözleri bilen: ‘Ine, Ýigidi gelýär!’ diýip yglan etdi.” Biz häzir nyşanlaýynlykda Boston Tabernaklynda Ezekiel bilen bile durýarys, gijeki gygyryşyň habarçylarynyň ýokary galdyrylmagynyň joşgunly tolkun kimin öňe gitmeginden sähelçe öň. Tugy ýokary galdyrmagyň pygamberlik prosesi Ylham kitabynyň dokuzynjy babyndaky Ýslamyň pygamberlik çyzygynda şekillendirilýär. Ezekieliň dördünji baby ikinji şaýatlygy we üç ýüz togsan bir ýyl hem-de on baş gün baradaky şol pygamberligiň netijesini berýär, muny bolsa ol dördünji bapda edýär.

Munuň ýaly zatlary indiki makalada dowam etdireris.